



Իսրայելը գրեթե ընդունում է Հայոց ցեղասպանությունը (Վերջապես)

Վերեւում ներկայացվածը «Խորայելն այսօ» կայֆի առդիի 26-ի խմբագրականի վերնագիրն է, որը ներկայացրել են նույնությամբ: Երուսաղեմից արժանահավաք լրատվություն (իրենց ձեւակերպումն է - Ան. Հ.) տրամադրող տպյակայֆի գերմանալեզու բաժնում կարդում են « Ծարաբավերջին Խորայելը համարյաննորում էր Յայոց ցեղասպանությունը: «Խորայելը ճանաչում է հայ ժողովրդի ահավոր ցավո ու ողբերգությունը», հայտարարեց Երկրի արքործնախարարությունը՝ ԱՄՆ նախագահ Բայդենի դաշտոնական ճանաչումից հետո»: Կայֆի հիմքնում է, որ Խորայելը դեռևս դաշտոնամբս չի ճանաչել 1915-ի ցեղասպանությունն ի հեճուկս նրա, որ Երկրի բազմաթիվ օրենսդիրներ եւ դաշտոնյաներ հորդորել են այն ճանաչել: Խորայելն այն չի արել, քանի որ խուսափել է բռնըթյուն Թուրքիայի կառավարության զայրույթը, իրազեկում է «Խորայելն այսօն» իր խմբագրականում:

III-JISBS 5043-Φ3Π.

Orthotropy

Բայրենից սփոփանք, դեսպանից՝ տարակուսանք

Նախագահ Բայրենի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչման ակտը համբառի անունու գրիունակությանը ընդունվեց հայության կողմից, Հայաստանում, Արցախի մնացորդացում թե սփյուռքում: Ֆիշը է եւ բնական է, որ եղան վերապահություններ՝ ինչ վերաբերում է ճանաչման ակտի գործնական կիրառության վերաբերյալ, սակայն, ինչուս ասվեց, գրիունակությունը համբառի անունու էր, որը ցեղ օսար որոց օջանակների մերումը, թե Բայրենի ակտը հասեագրված էր բացառապես աներիկահայությանը, այսինքն՝ Ս. Նահանգների խաղաքացիներին:

Անուու դժվար չէ կրահել, թե ո՞րն էր նման ղմդումների ենթատեսը, սակայն թղթենի այդ երեսովիքի բացառությունը նման ղմդումների հեղինակների խորհն ու տեսնենք, թե ինչ եղավ շահագրգիռ մյուս կողմի կամ կողմերի արձագանքը, ա-վելի ճիշ՝ հակապելութելուն:

Ի սկզբանե ակնկալիք էր հանցագործ Երկրի՝ Թուրքիայի հակազդեցությունը. հազար անգամ լսել ենք, կարդացել ու տեսել: Նկատ ունենալով արզորժնախարարության եւ անձանճ արզորժնախարար Մելլութ Զառւուզովի բուն մերժումը եւ դատապարտումը՝ «Դատմական փաստերի խեղաքյուրում, որը Երբեք չի ընդունվելու թուրք ժողովրդի կողմից, եւ որը խորը վերֆ է առաջացնելու Ս. Նահանգներ-Թուրքիա փոխադարձ վասհության ու բարեկամության հարաբերություններում», նաեւ դահանջ նախազահ Բայդենից՝ «սրբագրելու այս ծամր սիսար»:

Այսուհետեւ կարող իր ծանրակշիռ խոսքը չափով նաև երդողանը: «Դայոց ցեղասպանության ճանաչումը «իհմնագուրկ է եւ անարդար», վնասում է եւկու երկուների հարաբերություններին»: «Բայդենի մեկնարանությունները արդյուն են հայկական «արմատական խնբավորումների եւ հակառութական ցաջանակների ճնշմանը» եւ ի հավելում՝ խանգարում են Հայաստանի հետ «բարի դրացնություն հաստատելու Թուրքիայի ջաները»: Ըստ հանուր առնամբ ինքնազմոված բաղադրական իր խոսքում Երդողանը միայն մեկ անգամ է իրեն թույլ տվեց վիրավորելու նախագահ Բայդենին նա խորհուրդ տվեց իրեն նայելու «հայելու մեջ»: Այդ ակնարկը, որը բուրք դեմական գործիչների կողմից բազմից է կրկնվել, վերաբերում է Ամերիկայի բնիկ՝ հնդկացիների կոտորածներին՝ անգլո-սամերի կողմից այդ ցամաքամասի նվաճնան ժամանակ: Դանցագործություններ՝ որոնք չեն հերվվել, չեն մերժվել, չեն ուրացվել ու չեն ժխտվել ամերիկյան իշխանությունների թե ժողովրդի կողմից: Մինչդեռ Հայոց ցեղասպանության այժմյան գլխավոր հարցը, ավելորդ է ասել, ժխտղականությունն է եղել եւ է, որը նշանակում է Ցեղասպանության կանխարգելման եւ դաստի վերաբերյալ ՄԱԿ-ի կողմենցիայի անտեսում, մարդկության դեմ այդ հանցագործության հայրումասություն:

Համենայնդեղս, դես չէ կարծել, որ
թուրֆ-ամերիկյան հարաբերություններում
Բայիդենի ակտով ստղծված ճեղքը Երկար
և համապատասխան որ հասկողություն ուն-

Հայաստանը Բայդենի խիզախության եւ Երդողանի զայրութի արանքում

ԵՐԿԱՆԴ ԱՉԱՏՅԱՆ

కిసర్పి, మా

Սղասողական վիճակն արդեն անցյալում է: 1981 թվականից, երբ նախագահ Ռուսական Դեմքանն անուղղակիորեն անդրադարձավ Հայոց ցեղաստանության հարցին, Ամերիկայի հայկական համայնքն անվաչնությունությամբ վրա կարծես գտնվելով անեն անգամ հովսեր եր փայփայում եւ հավաս ընծայում նախագահական ընտրությունների ժամանակ տրված խոստումներին վեցում՝ յուրաքանչյուր աղրիի 24-ին:

ηλιασμωνιατριαν δανιωνικ δημοσιευση:
Ως έτι αποδιδούμενης μη ρωνικής αρτίτης αιγαίνης που ληφθεί στην Ελλάδα, η οποία είναι η πιο γνωστή στην παγκόσμια παραγωγή της παραδοσιακής κουζίνας, η οποία έχει αποδειχθεί ότι έχει την ιδιότητα να προσαρμόζεται σε διάφορες περιβάλλοντα και να παρέχει την απαραίτητη διατροφική αξία σε όλη την παγκόσμια πληθυσμό.

Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը միջազգային հանրության կողմից



ԲԱՐՁՐԱ ԽՐԱՎՈՒԹՅԱՆ ԼԻՇԽԻ ԽԱՂՄԱՐ

Դարձայ լուսավաբ լիստը լուսաւ։ Հայ ժողովրդի համար Յեղասպանության հարցը նեկովես միլիոն մարդկանց արյան հարցն է։ Նաեւ դադենական հայրենիքի կորուսն ու ճաշկութային ժառանգության դղծումը։ Զաղաքագետների համար, սակայն, դա ընդամենը դիվանագիտական փուլորության խաղն է։ Այդ դաշտառվ էլ Շրամի կարող են նորանալ կամ հետությամբ հետ կանգնել իրենց խոսումներից՝ առաջնահետքությունը տալով ավելի ձեռնությունը հարցերի լուծնամը։

Դիմավոր թշնամիքը գույքը, միակ նախագահական թեկնածուն էր, որը ցե



ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանում ՌԱԿ հիմնադիր անդամների խորհուրդն իր գործունակությունն է հայտնում ԱՍՍ նախագահ Զո Բայրենի կողմից Հայոց դատավորության ամենաորենքական էջի մասին իր հայտարարությանը:

Այս հայության մասնակիության վերաբերյալ մեջ առաջարկ է առնել պատճեն գշտական հայության մեջ Ցեղասպանությունը եզրույթը գործածելու համար:

Այսդիմունք դասնական այդ իրողությունը համաշխարհային տերությունների եւ հաևկաղես թիվ մեկ գերտերության՝ ԱՍՍ-ի նախագահի կողմից, թեկուզ եւ 106 տարի հետո, սկսում է Կոչվել միջազգային իրավունքի նորմերին համապատասխան եւ ՍԱԿ-ի համապատասխան կոնվենցիայով սահմանադրության մեջ առնելու պատճեն գշտական հայության մեջ Ցեղասպանությունը եզրույթը գործածելու համար:

ված եղրութով, ինչը նշանակում է, որ՝
ա/ մարդկության դեմ կատարված այդ հանցագործությունը վաղեմության ժամ-
կամական է:

կես չունի,
թի Յաղովուրդն ու համայն մարդկությունը մեծ անելիքներ ունեն այդ ոճա-
գործության կատարողներին դաստելու եւ դրա կործանարար հետեւանները վերաց-
նեն իսկան:

Խորհուրդ լիահովս է, որ ԱՍՄ նախագահի կողմից Ցեղասպանության եզրութի օգտագործումը դրա հետևանքները վերացնելու գործընթացի ընդամենը սկիզբն է եւ նրա կողմից այս հանցագործության ժամանական իր սկսած գործընթացում հետևողական կիխնի եւ կընդունվեն օրենսդրական ակտեր, որնն իրավական հիմն կդառնան այս որոշումը կյանքի կոչելու եւ Ցեղասպանության հետևանքները հնար-քական պերհեն սերացնեն համար:

ՅԱԿՈԲ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

ԵՐԻ ՈՒ ՍՊՈՐՈՅԹԸ

Թեմետ Հայկ Սարութեանը բաղաբարեց ընսրությունը առաջին օրեն իսկ խոստացաւ բաղադրիչ երթեւկութեան միջոցները բարելաւել եւ հիմնավորաբար արդիական նորերով փոխարինել, սակայն խոստումին իրազործումը հազի երկու տարի ետք միայն ընթացք առաջանալ ալ՝ մայրաբաղադրի բանի մը երթուղիներու ուղարկած պատճենը կարեւոր սկսիլու է, կատար այս կամաց-կամաց, ամիսներ ետք բաղադր կը խճան դոկի նորերով. միայն թէ ամիսները՝ տարիներ չըլլան, որ այսօրուան նորերը արդէն հինգած ուսան...

**Անցեալ Երկու շաբաթներու ընթացքին բանի
մը անցամ նոր Երթուղային միջրողասերը օգ-
տագործեցի: Առաջին ակնարկով գրաւէ էին
կոկիկ, մարու, մուտի զանձանակով, Երթու-
ղի սկիզբն ու աւարտը ծանուցանող լուսաւո-
հոսուն տառերով, ներին սիւներէն մէկուն Վրա-
ամրացուած ախտահանիչի սրուակով: Սուսիր-
բաց տարածութիւնը յատկացուած է անուանու-
արողութերով բարձրացողութերուն, ուր կան նաեւ
երեւ ծալլուղ արողութեր, յատկացուած հաշ-
մանդամներու: Կարողը դիմակով է եւ առանց
ծխելու կը վարէ մետենան: Կը դիմեմ ու կը հե-
տեւին իւրաքանչիւր մանրամասնութեան: Զ՞լ ու
մանրութեներէն կը սկսին օրեններն ու բաղա-
բակրութիւննը: Ուրախ եմ, որ բաղաբակրութեա-
նը բաղայի Երեւեկութեան ամբողջ ցանցը վե-
րանորոգելու աշխատանին ծեռնարկած է:**

Թեմետ առողջերը նեղ են, եւ նստղներուն ծունկերը ակամայ իրարու կը բոլի՛ն, սակայն լուրց հարց մը չէ, մեթենայի նստաեղիները ծեռ և աւորող այնպէս մը ըրած է, որ առաւելագոյն թիւվ մարդոց ծառայէ:

Յինը՝ Առով փոխարհելը դիմին է, դժուար՝ մարդո փոխելը է, ինչնին Վարժուած մարդո դժուար թէ Առին համակերպի, սովորոյթ ժիրական է:

ՍԵՒԵՆԱՆ օրինաւոր է, ինչ որ սնօրինուած է Եւ սարդուած՝ անփոփոխ է: Ինչ որ օրինաւոր չէ մարդիկն են: Ըստած է, որ առանց դիմակի Երթուղային բարձրանալ արգիլուած է: Ով միհի հսկէ, որ գործադրով այս օրենք՝ անընչ վարությո, բանի որ ուղեւորը չենքարկուիր: Սակայն Վարորդին հոգն իսկ չէ, ոմանք կը բարձրանան առանց դիմակի, ոմանք ոտի կը մնան, Երթ Տեղուած գրաւուած Կը լլան, ով միհի արգիլէ, վարությո. Սակայն Վարորդին ականջը զանձանակին մէջ նետուղ դրամներուն է, Երթ ծայնը ասութ ամի տեսն ևս ամի Երթ ծայնը:

Հանուն, այս ատես կը լսեմ իր առյօն:

Ամիսներէ ի վեր ամէն մարդ գիշցաւ, որ երուսա-
ղային բարձրանալու ատեն միասին հարիս-
դրամանց ունենալու է. կը մոռնան, կը սեն-
Վարորդը կը մանրէ, եթ Վարորդը չնանրէ, այս
ահօան հայրություն կը պիտի ունանեմ:

ասած մասնակիւուն զի դիւս, ու անաւս:

Օրենքի Ենարկուիլ չենք սիրեր, օրենքեա սպրդեա
լու մասին տեսակառ տուր փշելու մասին կը
մասձենի: Սա դիմակը դարսադր դիմի դնես
աշխարհի միջիառաւր մարդոց նման, դրւ ա-
ռանձնանորեալ չես, ոչ ալ ի վերուս դաշ-
դանուած Վարակին դէմ: Դիմակ դնելի եթ ա-
լման դիմի ծածկու փեղ ու բերանդ, յաևկապես
փեղ, սակայն շատեր կը բաւականանան իրենց
կզակը ծածկելով: Գիտակցութեան դակա՞ս, թե
ահապահութեանին:

ԱՆՏԱՐԵՍՈՒԹԻՒՆ:

Եթե կելութեան կարեւոր երեսներէն մէկն ապա վարձակառութեան են՝ թափիները, որոնց հարցը անլուծելի կը մնայ ցարդ: Զանի մը անգամ խօսած եմ այս մասին, սակայն ոչ մէկ անդրադարձ: Կարծես այս ոլորտը իր առանձնաշնորհեալ ազատութիւնները ունի: Դեռատեսիլէն կը տեսնեմ ոչ այնքան զարգացած երկիրներու բաղադրյան թափինները, որոնք միազդյն են, յառատուկ համարանիշ եւ հաշուիչ ունին, ինչ ու անհրաժեշտ է, իսկ մեր մօս, որ գեր-«սէխնոլոգիական» երկիր դիմի կառուցենի, յիշածներէն ոչ մէկը գոյութիւն ունի՝ տաս թիզ մեթենաներէն կան, որոնք հաշուիչ ունին, իսկ անդին, ինչ տեսակի, կամ գոյնի մեթենաներ ըստն՝ թափի կահսամին, եւ այս թերութիւններուն վրայ ալ բոլորին աղակինները «մզացուած» են, անթափանց: Կը զարմանամ, այս ի՞նչ հեղինակութիւն ունին այս թափի տերերը, որ կառավարուի և այլ գործութիւնները:

թիւնը չի կրնար իր օրէնքները դարտարել։
Չաղաքը արդիականացնել՝ կը նշանակէ անոր բոլոր երեսները նկատի առնել եւ բարելաւ և լել։ Ներկայ խաղաղապետը լաւ բաներ ալ կը կատարէ, ժեներու հինգած վերելակները նորենու կը փոխարինէ, նոյնպէս՝ եկեղեցական ցանցերը, աստիճանավանդակներուն ներկը, աղքա- հանութիւնը յաջողեցա լաւ կազմակերտէ եւ այլն։ Մինիայն իննադատելն ալ ծիծու չէ, արդարապետական պատեմ առ հետու ինը

**Բայդենի Ճանաչումը նշանակում է, որ ԱՄՆ-ն վերստին
ավելի մեծ ուշադրություն է դարձնում տարածաշրջանում
տեղի ռւսեցող իրադարձություններին**

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Ինչուես Ենթադրվում էր, գերմանալեռ-
զու լրատվամիջոցներն աղթիլ 24-ին եւ-
հետազօն օրերին անդրադառն Հայոց
ցեղասպանության փաստին, ԱՍՍ նա-
խազագահ Բայդենի նախընտրական
խոսման դահլիճաններ՝ գրավոր եւ-
բանավոր տեսում, սակայն միշտ շա-
րունակելով խաղարկել Հայոց «Զար-
դեր, կոտորածներ» եւ «ցեղասպանու-
թյուն» բառաձեւերը: Թեեւ ամեն ան-
գամ չեն մոռանում հիւատակել, որ
Գերմանիայի Բունդեսթագը 2016
թվականի հունիսի 2-ի բանաձեւով ո-
ճիրը որակել է որդես «ցեղասպանու-
թյուն», այդրուհանուք բառերի համ-
եմական մեջ մզանությունները հաւա-
քանելը կամ դրանք, մեղմ ասած, որ-
դես հոնանիս ձեւեր գործածելը չի
դիմում 5 տարի առաջ բանաձեն ընդու-
նած երկիր որոշումից: Գերմանիայի օ-
ւենսությունը խոսում էր մեղսակցությու-
նից, ավաղ՝ հավաքական գիտակցու-
թյան մեջ այն ներկա չէ. Սիավասիկ
աղասիարությունից հեռու այս բա-
ռապաշար:

«Ղոյչանդֆունկը» աղրիլի 25-ի լրատվական մեջ, անդրադառնալով ԱՄՆ նախագահ Բայդենի՝ աղրի 24-ը յան ամենամյա հիւսակման խոսքում «Դայնց ցեղասպանություն» ասիշճանակարգմանը, այն է՝ ճանաչմանը, թուրքական «Անադրդու» գործակալությանը հղում տալով իրագեկում են Թուրքիայի կառավարության արձագանի մասին՝ Անկարայում ԱՄՆ դեսպանը կանչել է բացառության համար: «Ղոյչանդֆունկ» այնուհետև անդրադառնում է նաեւ Թուրքիայի կառավարության բնադրատությանը, թե «սույն հայտարարությունը վերf է բացում երկու երկների հարաբերությունների մեջ, որը դժվար է նորից բարենորդել»: «Ղոյչանդֆունկը» ներկայացնում է նաեւ, որ Վաշինգտոնը սնորհակալական ուղերձ է հղել ԱՄՆ նախագահ Բայդենին՝ հայտարարության մեջ «ցեղասպանություն» եզրույթի կիրառումը նկատելով որդես «կարեւոր բայց՝ հանուն արդարության»:

«Եվրոպական» գերմաներեն ծառայությունն, անդրադառնալով Բայդենի պատճենական ճանաչմանը, փաստագրում է, որ այն Եվրոպայում տեսական բանավեճը վերարթնացրեց: ԵՍ 16 երկիր, Եվրոպական հարդարանք, Եվրոպայից դուրս 13 դեսություն, ինչպես նաեւ ԱՄՆ -ն ճանաչել են Դայնց ցեղասպանությունը:

«Եվրոպական»

Բրյուսելի խնճագրության դատրասաւ ժեսաւառում Բելգիայի հայ հանայն Անկայացուցիչ Նիկոլա Դավիթյանը, գնահատելով ճանաչումը, կարեւու րում է ցեղասպանության նասին ու սուցումը Եւ ուրացման դեմ դայլարշը «Պատմական ամեն իրադարձությունների ճանաչմանը չէ, ու դիսի իր փաստականությունը հասած չէ», նույն է Դավիթյանը՝ Շետքը Դայլոց ցեղասպանության փաստարկեց լիությունը, նույն, որ այն որդես այլ դիսին ճանաչման արշավի առարկա չէ, մանավանդ հիմա, Երբ ԿՍՄ-ն այ ճանաչեց: Դավիթյանը կարեւում է որ այժմ ուրացման փասթը, Դայլասաւի հանդեր Թուրիայի ազթեսիվ բաղադրականությունը հասկանալու, ին ժեւանքների մասին խորհրդածելու առիթ է ստեղծվել:

Բրյուսելի թուրքական համայնքուն շայոց ցեղասպանության ճանաչմա փասդ դիտարկում են որդես Արեւունու ի բարձրական գեն՝ Թուրքիային թուրքական գենը նոյտակով, արձանագրում «Եվրոնյութը»՝ ներկայացնելով Բրյուսելում ապրող թուրք **Սեսուլ Թուրքոց** տեսակետը. «Քաղաքական որոշում է Բայց Թուրքիան ավելի կիզորանա նաև ռազմական տեսակետից, նրա նախանձում են»: Նրա տեսակետի համակարծիք չէ փորձագետ Սեսուլ Գյուրքանը, որ Բրյուսելի Ազատ հանձնարանի թուրքական բաղադրականության դրցենս է: Նա կարծում է, որ հայ կաղես հիմա Թուրքիան միջազգային ու տարածաշրջանային տեսակետից մեր կուսացված է, Ռուսաստանի, Ինդիայի, Եվրոպիության հետ լարված հարաբերություններ ունի, սատեստայում է փիլիում է: «Այս ժամանակ, երբ Թուրքիան գրիքը ներկայացների կարիք ունի, եթե հիմա դա հրատասություն չունեած է Անկարայից ուժեղ արձագանք ակնկալելու»: «Եվրոնյութին» իր տեսակետն է փոխանցում Բրյուսելի Ազատ հանձնարանի դասախոս Գյուրքանը: «Փոխարենն ավելի հավանական է, որ Թուրքիան հայկական հարցն կօգտագործ ներին ազգայնականությունը խթանելու համար: Սակայն սա դժվար թե բարելավի Թուրքիայի արտաքին հարաբերությունները, հակադես Հայաստանին», եղափակում է «Եվրոնյութին» Բրյուսելի համբարձության թուրքականից:

Գերանական ռ-ու-ին, հղում անել
լով AFP գործակալությանը, ուշադրու-
թյուն է հրավիրում այն փասին, ո-
արդիի 24-ին Ֆրանսիայի նախագա-
եմանուիլ Մակրոնը լաւանաբե-
արածի ամենա է հայտապես զորվ և

Տուղում Փարհզում Հայոց ցեղասպանության զրիերի հիշատակին նվիրված հուշարձանին: Երկու տարի առաջ նա առդիի 24-ը ֆրանսիայում հայտարարեց ոչ աշխատանքային՝ ազգային օրացույցում ոգեկոչման եւ հիշատակի փասն արձանագրելով, ձեւակերպում է n-tv-ն:

ԳԵՐԱՆԻԱՅԻ հեռուստատեսության առաջին ալիքի՝ ARD-ի եթերն անուշում է ձեռնորդական չի մնացել Բայդենի ճանաչման ամրադառնալու ափիքից։ Ակնդիրների սիրելի ժամին՝ 20-ի եթերի ժամանակ առաջին ալիքը ծանուցել է Բայդենի հաստատականության մասին։ Հեռուստաեթերի սահմանափակված ժամանակը մանրամասների մեջ խորանալու արտնություն չի տալիս, փոխարենը ARD-ի կայտքում ծավալուն անդրադարձ կա։ Մեր տարածաշրջանին բացառապես Զիլվիա Շբյորերի հանգամանալից վելուծությունը ծանոթացնում է Հայոց ցեղասպանության ճանաչման, ուրացման դեմ դայլարի ողջ ընթացքին՝ խուռացույցի տակ առնելով հասկապես Թուրքիա-Ալբրետցան գործակցությունը 2020-ին սեպտեմբերի 27-ից ԼՂ-ի դեմ սանձագերծած տարացմանը։

«2020 թվականի աշնանը Ադրբ-
ջանի ԶՈՒ-ի կողմից Լեռնային Ղարա-
բաղի տօքակայում եւ ԼՂ-ում հայկա-
կան վերահսկողության տակ գտնվող
տարածքների բռնագրավումը պահի-
ան 6000 կյանք արժեցավ: Քանի որ
Ադրբեջանի նախագահ Ալիբեկ Օսու-
նիսկ հրադադարից հետո դահլիճնել է
իր ծայրահեռ ագրեսիվ հրետարաբնու-
թյունը, Դայասաւանում մեծ է սեփա-
կան տարածքը կրոցնելու վախճ», ար-
ձանագրում է մեկնաբանը՝ ծանուցե-
լով, որ Դայոց ցեղասպանության ճա-
նաչումը ԱՍՍ- ում խորհրդանական
կարեւոր գործողություն է հայերի հա-
մար: Այս ցուց է տախու նաև, որ ԱՍՍ-
ն վերտին ավելի մեծ ուժադրություն է
դարձնում տարածաշրջանում տեղի ու-
նեղող հրադարձություններին:

Ճեր մեղքը, մի՛ ուրացե՞:
Դահիճը միշտ ձայն է հանում:
Ալրողմերիս դարսն է զոհերի ձայնը
բարսին՝ բառականում:

«ԺԵՂԱՍՊԱՆՈԼԹՅՈՒՆԸ ԱԿԱՎԵԼ Է ԻԱՅ ՄՏԱՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻԳ».
ԹՈՒՐՅԱՆԱՆ ԽԱԹԻ ՌԵՎԱՐԱՎԱ ՄԵՐԼԱՍԻՐ

Թուրքական «Biane» լրատվական կայիր, որը հայսնի է իր ընդդիմադիր դիրքորոշմանը, որեւ անդրադարձել է Հայոց ցեղասպանության 106-րդ տար-իցին ու ապրիլի 24-ի ճշանակությա-նը՝ հաջորդաբար ներկայացնելով այդ ժամանակաշրջանի աղետաի իրադարձություններ:

Ուշագրավ է հրապարակման վերնագիրը, որը հետևյալն է՝ «Ֆեղասդանությունը սկսվել է նանցից. հայ գրողներ եւ լրացրութեր»:

«Հայոց ցեղասպանության սկիզբ է համարվում այն, որ 1915թ. ապրիլի 24-ին ձերբակալվեցին եւ աբուրվեցին դոլսահայ մասվորականները», - գրում է Կայֆը:

Անդրադարձ է կատարված նաև «1915 ապրիլի 24. Ստամբուլ, Զամերը, Առաջ Խօնութեան շինուած Ենիք»:



Օվադիս հգրայիի կազմած հայ մտավորականների անվանացանկը, որոնք գող են օմացել Հայոց ցեղասպանությանը: Հստակ նշված են զոհերի մասնահետարկությունը, աբորտն անհարիստ ու վայրը, եւ սղանության վայրը: Կայյի միաժամանակ հայտարարել է, որ նույն ված շարք կարող են լրացնել մասնակիությունը ու ահազգի կողմերը:

ու վայրը, եւ սղանության վայրը։ Կայիք
միաժմանակ հայտարարել է, որ օտար
ված շարժը կարող են լրացնել մասնաւ

Ազգային կողմերը:

☞ 1 Վերջինս կարողացել է դառնալ այնպիսի հզոր երկիր, որ առաջ է գնում առանց դաստի արժանանալու, սիմելով աշխարհի հզրագույն ղետություններին փակել բերաները եւ լուր մնալ, երբ հարցը Դայոց ցեղասպանությանն է վերաբերում:

Օրամայի նախագահության ժամանակ հայերը մեծ հոլոցեստ էին կաղողակ, որովհետև հայ համայնքին ուղղված նաև խոստումը Սամանթա Փառւերի միջոցով էր հայորդվել: Փառւերը ճիշօպգային մարդու իրավունքների հզոր դաշտամ է եւ ցեղասպանության հարցերի լավագույն մասնագետ: Քերինակ է «A Problem from Hell: America in the Age of Genocide» (Խնդիրը մժոհիսից: Ամերիկան ցեղասպանության դարաւում) հասրի:

Արդար լինելու համար նշենք, որ նախագահ Օրբանայի հիշատակումը ամենահամականունագույն է՝ ամերիկյան նախագահների արտասանած եղույթների մեջ, քանի որ Ամերայի Թուրքական խորհրդարանի առաջ եղույթ ունենալով նա բացառիկ խիզախություն դրսեւրեց հորդություն թուրքական կառավարությանը առեւսվելու իր անցյալի հետ:

Սամանթա Փառերը հետազոյւմ ներդրություն խնդրեց Վրդովված հայկական համայնքից եւ Վերջերս էլ զանգվածային լրաւոլության միջոցով հաղորդագրություն swarwabtc, որտեղ բացահայտեց Հայոց ցեղասպանության հարյուրամյակի առթիվ Կահճնառնի Ազգային Մայր ասարքությունը: Այդ ժամանակ փոխնախազախ Բայրենը իրեն խոստվանել էր, որ կանաչեր Հայոց ցեղասպանությունը, եթե այդ հնարավորությունը ունենար: Այնուա որ, հիմա եր Փառերն իշխանության է Վերադարձել որպես USAID-ի դեկավար, կարելի է ենթադրել, որ նա իր դերն է ունեցել Բայրենի ղամբական հայտարարությունը նախառաքարատելու գործում:

Ներկայիս, եթ Կախարդական բարեն արդեմ արտասանված է, մի շարֆ կուսակցություններ, խճապղռումներ եւ դաշտնական դյուրսներ փառարանության իրենց բաժինն են դահանջում: Դայաստանում, օրինակ, Վերջին դարտության մեղքը ֆուլքով գնիակի նման, մեկ դեկավարից մյուսի վրա են գցում, մինչ բոլորը դահանջում են, որ իրենց գովեն Բայրենի հայտարարության համար: Կաշաբեհի դաշտնակատար **Նիկոլ Փափենյանը** առաջ է մղում այն միտքը, որ Միացյալ Նահանգները Վերջապես ձանաչեց Հայոց ցեղասպանությունը իր հշխանության օրու: Յանկավի կիմներ, որ ինչ-որ կապ գոյություն ունենար եւ ծիծ լիներ այդ տնտիւմը: Դրան հակառակ, մենք շատ էինք բնադատում Հայաստանի հշխանություններին Բայրենի կառավարության նկատմանը հստակ դիրքորոշում չդրսեւուելու համար եւ Ամերիկային դաշտնաբես չիմելու համար՝ որդեսզի Վերջապես արտասանի «Տեղասպանություն» եղը, այն դեմքում, երբ Ուժեղի Թայիփ Էրդղանի կառավարությունը գորակութել էր իր բոլոր հնարավորությունները՝ սիմելու Բայրենին հրաժարվելու հայրենության:

իր նախորդությունից:
Իրականում, այդ նոյն ժաբարվա ընթացքում, նախան ղաւոնական հայտարարությունը, նախագահ Երդողանը քավականին աղմկու մի ֆորում էր անցկացրել՝ հրավիրելով քազմաքի գիտնականների սարքեր Երևանից, որմեսզի կուտրածները չընութագրեն որմես ցեղասպանություն: Ֆորումից հետո էլ նա կառավարության հատուկ նիստ էր նախագահին: Խեմորու նույալավորու:

Գաղել սրբանույս Արքաթափով։
Թուրիմայի արտօնմանախարար Մեվլութ
Զառուշողուն, նախազահական իսունակ
իբրահիմ Կալին ու անձամբ ինք՝ Էրդ-
ղանը սպառնալից արտահայտություններ
կատարեցին այն մասին, որ Բայրենին
հայտարարությունը լուրջ խնդրիներ է ա-
ռաջացնելու թուրֆ-ամերիկյան հարաբե-
րություններում եւ էլ ավելի է վատացնելու
թուրֆ-հայկական հարաբերությունները, ո-
րոնք, փաստացի, առանց այն էլ գոյու-
թյուն չունեն։

Իսկ հայտարարությունից հետո, այդ նույն աղբյուրները նշեցին, որ Բայրենի

բերություն չեն անի Թուրքիայի համար: Եթե այդպես է, տրամաբանական հարց է ծագում՝ ինչո՞ւ այդ դեղովում իրարացումն այլքան մնե՞ծ է:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի կառավարությանը, խոստվանենք, որ ոչ մի համապատասխան նախաձեռնություն չի-
րականացվեց, որ հակադարձեր Թուր-
իայի փայլերին: Ընդհակառակը, կառա-
վարության անդամներից շատերը մեր-
ժում են Թուրիային հրազդակայնորեն
հաճարել թենամի դեռություն, մինչ ու-
րիշներ թերագնահատում են նրա նշանա-
կությունը Հայաստանի եւ հայկական
հարցի նկատմամբ: Բացառություն կար-
լի է հաճարել, գուցե, արտգործնախարա-
Արա Այվազյանի եւ Ամերիկայում ՀՀ
դեսպան Վարուժան Ներսիսյանի ուսա-
ցած արձագանները:

թերությունների ժամանակացույց է հրա-
սարակել, որտեղ ներկայացրել է Վերջին Ե-
րեսուն տարում Տեղասպանության ժա-
նաչմանը ուղղված փորձություններն ու
ձախորդությունները: Հրատարակված
փաստերը չեն սահմանափակվում միայն
ներկա վարչակազմի անգործունեության
մեղադրամնով: Այնտեղ կարելի է տեսնել,
թե ինչորս Թուրքիայի հնուց ողիվանագի-
տությունը բանիցու հիմարացրել է Հայա-
սանի ղեկավարներին:

Թօւրելը մի աճքող կայսրություն կառավարեցին Վեց դարուց ավելի, դիվանագիտական աշխատանքներ իրականացնելով եկրողական, ռուսական եւ դարսական կայսրությունների հետ: Այդ փորձառությունը իր հետին է թողել նաև ներկա դարաշրջանում: Դակորյանի հրատարակած փաստաթղթերում ետևում են, որ

Ետղիկողոս Մաշայանին, որի լսարանը պետի հայաստանցիներն են ու ամերիկացիները։ Երդողան իր ուղերձում հասկացրել է, որ Թուրքիան միշտ էլ նախաձեռնել է բարելավել հարաբերությունները Հայաստանի հետ եւ այժմ էլ շարունակում է այդ ջաները։ Երդողանը կարծում է, որ Բայրենն ու համաշխարհային հանրությունը շատ կարծ հիշողություն ունեն։ Սակայն ինչողեւն կարող է Երդողանը Հայաստանի հետ հարաբերությունները բարելավելու իր հայտարարությունները համաձայնեցնել Բավկում 2020-ի դեկտեմբերի 10-ին արտասահմած իր խոսքերի հետ, որտեղ նա ցեղասպանության կազմակերպիչներից ենվեր փառայի հիշատակն էր փառարանում, ասելով՝ «Մենք այստեղ ենք իրականացնելու մեր նախնիների անակարս թողած ծրագրերը»։

Հայաստանը Բայդենի խիզախության եւ Երդողանի զայրույթի արանքում



Դաշտանը, որ ԱՍ-ի 46-րդ սախագահը մեր ժողովրդին դատուհասած իրադարձությունները ոչ թե կոտորած, Մեծ Եղբայրն եւ այլ բառերով բնութագրեց, այլ օգտագործեց հենց Ցեղասպանություն եղբայր, այն էր, որ այս անգամ, ինչու ասում են՝ «քոյլոր աստղերը մեր օգտին էին դասավորվում»:

Առաջին հերթին, որուակի գործոն հանդիսացան թուրք-ամերիկյան վատքարացող հարաբերությունները: ՆԱՍՕ-ի հիմնարդումից ի վեր ԱՍՍ-Թուրքիա հարաբերությունները ենթարկվել են այս տեղականությունների եւ ճականաթացությունների: Այժմ նրանից ճգնաժանային ճակարտակի են հասել, ասին որ Թուրքիան արդեն խնդիրորդ անգամ է. Նահանգներին եւ ՆԱՍՕ-ին համարում է որդես անառարկելիներն իր մեջին կանգնած կառուցներ: Նա ՆԱՍՕ-ի հորի ներփակությունը է տանում իր ազգայնանոլական եւ ղանթուանական մկրտումները, միւս հավատալով, որ ՆԱՍՕ-ի կանոնադրության 5-րդ հոդվածը կիրկի իրեն, եթե խորասուզվի կամ ձախողվի իր գործողություններում: Մերձական Արևելյան Երդողանի տարօրինակ արկածախնդրությունները չափազանց թափանցիկ են, որմեսզի չնկատվեին Ա. Նահանգների վարչակազմի կողմից:

Երկրորդ նախազաք Բայրենը իրոք այդ էր Ակահի ունեցել, եր նշտ էր, որ իր եւ Ամերիկայի համար խիս կարեւոր են մարդու իրավունքների դաստիարակյան խնդիրները: Որպես նախազահական թեկնածու, նա բացահայտուեն դաստիարակյանը, մինչդեռ նախազաք երդրյան որդես խաղաղական հրեսորաբանություն ընդունելով Օրախոսիքը, շարունակում էր խախտել մարդու իրավունքները Թուրիխայում: Բայրենի հայտարարությունը մեկից ավելի ոլեթձներ է հղուած Թուրիխային: Իր դաստիարակյան սեւ էցերի հետ առեւեսվելուց բացի, այն Թուրիխային դատասխանառու է համարում եւ դահանջում նրանից ՆԱՏՕ-ի եւ Եվրոմիության նակարդակներին հաճախունչ շարժվել: Հավատացած ենք նաև, որ այն նաեւ կարմիր գիծ է առում Հայաստանի սահմաններում Թուրիխայի որդեգրած սահմանահարթության մասնակն:

Աղասի Խաչյանը պատճենաբառում է այս հայոց պատմության վերաբերյալ՝ այս պատմությունը կապված է Հայոց պատմության հետ:

Ամերիկահյ հաճախնի լրավաճիղոցների, բարզական խճավկորմների, խաղական կուսակցությունների եւ ճանաչված հայտնի առաջնորդների ու նարդկանց հսկայական աշխատանի անօւունությանը բայց բայց հայտնի հայտարարությանը: Դժբախտաբար նոյնը չի կարելի ասել, նոյնիսկ հայւի առնելով հաճավարակի եւ հոսանքող դատերազմի գործնները, Դայասանի կառավարության մասին:

Նախագահ Լեւոն Տիր-Պետրոսյանը դեմ է եղել սկզբնական շրջանում ցեղասպանության հարցը առաջին սահմանադրության մեջ ընդունվելու: Դեռ ժեղի է սկզբ ուժեղ ճնշումների հետևանքում: Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը միշտ էլ դաշտավայր է եղել Յեղասպանության հարցն օգտագործելով՝ ընդուն Հայաստանի ցրականացնելու: Անենացնցողը ներկայիս, սոցցանցերում ցրանառվող տեսահոլովակն է, որտեղ նախագահ Բայենցը դաշտավայրում է մի հավաքույթի ներկա մի երիտասարդի հարցին. «Թուրքեր դեմք է առեւսպես իրականության հետ: Իսկ մենք դեմք է ամենի այն, ինչ դու գիտես՝ փոխզիջումը, որի համար մենք բավական ժամանակ են, ինչ աշխատում ենք: Հայաստանի նախագահը (խոսք Սերժ Սարգսյանի մասին է) զանգեց ինձ եւ ասաց. «Տեսի, այդ հարցը առաջ մի խաւել այժմ, եթք մենք բանակցությունների մեջ ենք, ներկայիս դա արդեն անցյալ է: Ինչ էլ յինի, դա... (անհատակ բառեր): Իրականությունը միշտ էլ օրի երես դուրս գալու համար պարզ է»:

Նախորդության հուր, չէ»:
Եթե նոյնիսկ այսպիս տեսահոլվակը «Փեյք» լինի, դրա բովանդակությունը այնամենայնիվ համաղատասխանում է Սարգսյանի գործողություններին եւ բաղադրականությանը իր դաշտունավարության ժամանակաշրջանում:

Դայատանի եւ Թուրքիայի միջեւ գաղտնի բանակցություններ տեղի էին ունենում 2005 թվականին: Դրանք ի վերջո հանգեցրին 2009-ի Յուրիիսյան Արձանագրություններին, որոնցում ներառված էր նաև դեմքերի վերջնական եղանակության համար կազմել դասմաքաններից կազմված համատեղ բնարկում: Նախագահ Սարգսյանը կուլ սկեց խայծը: Str-Պետրոսյանն անդրդպելիորեն հակառակվեց դասմաքանների բնարկման այդ մՏին, դղբեկով, որ նճան մոտեցումը հարցականի տակ կը թիւ Դայոց ցեղաստանության փաստի հիմքությունուն:

Բայց զայրույթի արտահայտություններից, նախազահ **Եղողաճ** ուներձ է հելել Անգլիայի վեհական պատճենությունը:

Աղայ լինելու եւ սփոր իրավիճակը շարունակելու համար դեսք է նույն, որ դասմաբանների համատեղ բնաւրկումներ անցկացնելու հարցը նորից ու նորից է հայտնվելու բանակցությունների սեղանին: Բարեբախտաբար, դա տեղի չէր ունեցել Սերժ Սարգսյանի հշխանության ժամանակ: Բայց ամեն անգամ, որ այդ հարցը վերսին հայտնվի, հայկական կողմը դեսք է մասնակիցներին հիշեցնի TARC-ի թուրֆ-հայկական հաւատեցման հանձնաժողովի փորձառության մասին: TARC-ը 2001-ին էր կազմակիրվել եւ շարունակել է աշխատել մինչև 2004 թվականը: Դրանում ընդորկված էին թուրֆ եւ հայ ներկայագործներ:

2002-ի փետրվարին, Ապումային արդարադատության միջազգային կենտրոնի լիազորությանը եւ TARC-ի դահանջով, իրավաբանական ամելիս մի հանձնախումբ եղրակացրեց, որ 1915-1918-ի ընթացքում կազմակերպված հայերի օսմանյան ցեղասպանությունը «իր մեջ ներառված էր ցեղասպանության հանցագործության բոլոր տարրերը, որ նկարագրված էին ցեղասպանության կոնվենցիայում եւ այդ ոլորտում աշխատող գիտնականերն ու դատարանները, բաղադրականներն ու լրագրողները եւ այլ նարդիկ արդարացված կիյաններ և արքունակելու իրենց գործը եւ նոյն ծետով այն ներկայացնելու համրությամբ»:

Այս վճին ծանոթանալուց հետո, TARC-ի բուրք ներկայացնուիցիները հեռացան դաիլիքից, բանի որ սպասված դասախանը նրանից չին ստացել: Պատմաբանների հմտ հանձնաժողովը էլ կազմակիր էրդիանը, դատախանը նույնն է լինելու: Նա ցանկանում է «Վերսիդի հայտնագործել հեծանիվը» եւ սփրել գիտականներին հյուտել իրենց սեփական դատմությունը, որը համահում է կին Բահամետի վերևակ էրավակարարա-

Այս սահմանես զժոված եղակացնությանը, որն արդարացնում է Թուրքիային:

Թուրքիան վստահաբար կղատախսանի Բայրենի հայտարարությանը, որն իրականում այնքան վնասակար չէ, ինչքան F-35 ծրագրի ձախողությանը: Միացյալ Նահանգները ժամանակավորապես սառեցրել եր «F-35» կործանիչների առանձան ծրագրը: Վերջին, Բայրենի վարչակազմը ամբողջությամբ ջնջեց այն՝ Անկարայից ոչ մի հակադարձ ներգործություն չսահմանալով: Այդ ծրագրի ցույնակներում, Թուրքիան սասանալու եր ռադիոհողորոշչէ կայանների կողմից անորսայի 100 կործանիչներ, ինչպես նաև դրանց մասերը տեղում դատարանական իրավունքի հնչը անհրաժեշտ կամ սիրկ եկանու կիայթայթը Թուրքիայի հսկայականացնելու ամրապնդությունը:

Նախագահ Եղիշյանը բավկանին խելամիտ է, որդեսզի հաշվի չառնի աշխարհի տարբեր անկյուններում Թուրքիայի նվազող ազդեցությունն ու Երկրի խղճուկ սնևական վարկանիշը։ Նրա գգութակուր գործողությունները եւ խելացի բայերը կարող են ծառայել Երկրի շահերին եւ սահմանափակելի իր սղանալից ներկայությունուն Հայաստանի սահմաններում։

Անգլ. քարգմանեց՝
ՀԱԿՈՔ ԾՈՒՆՔՅԱՆՔ

**ՍՈՒՐԵՆ Թ.
ՍԱՐԳՍՅԱՆ**

տղի, մրնֆեսուր

**Նիկողայոս Աղոնց,
Տայլական հարցի
լուծման շուրջ:**

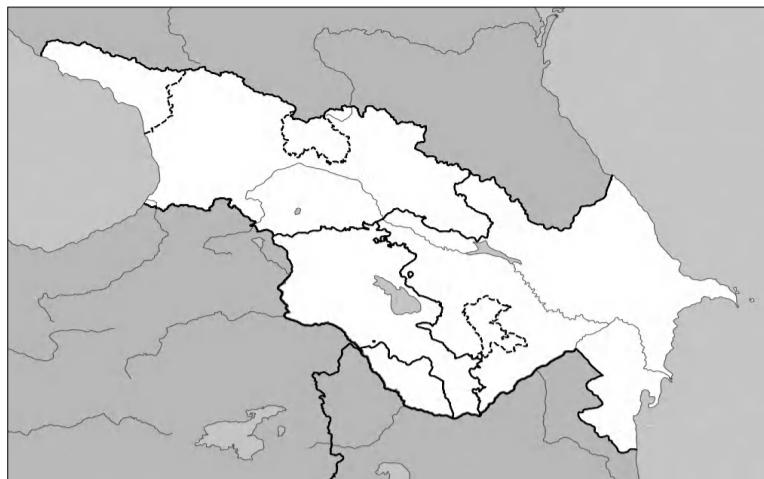
Այսօր մեր տարածաշրջանում
բարդ ու ինձնված, տարատևսակ
անհայտներով լի իրավիճակ է:
Աշխարհի խոռոչ խաղացող-
ներն ուղղակի կամ միջնորդա-
վորված այստեղ իրենց խաղն են
խաղում եւ սեփական սահերթ
հետապնդում: Դարավոր սովորութիւնը համաձայն, միշտ հաս
վարագույի հետեւից գործող
Բրիտանիան եւ նրա կատարող
ԱՄՆ-ը իրենց կամակատար
Թուրքիայի միջոցով դարբերա-
բար մեկ սալին մեկ նալին հար-
վածելով ու առերեւոյթ հավա-
սարություն խաղալով անում են
ամեն ինչ Ռուսաստանի դերա-
կատարությունը հնարավորինս
ուստանանալու եւ եթէ հաջորդուի

ըլլ դատություն գրց», ևս 1918 թ. հոկտեմբերի 8-ին նրա կառավարությունը հրաժարական սկզբ: Սակայն մինչ այդ, նա անձանք հրամայել էր կոորդինատությունը այն հայերի գլուխները, որոնք դաշտանել էին սեփական ժողովրդին եւ աջակցել ու հավատացել էին իրեն (մինչեւ Վերջին ռահը Եղենմին չհավասացող Գրիգոր Զոհրաբին սիհոված ցուց էին սկզբ անձանք ընկերոց՝ Թալեաթի կողմից ստրագված իրեն վերաբերող հրամանը): Քետագայում նա հեռակա դաշտադրսվեց մահապաժի: (*)

Այսօր, այսքան անդառնայի կորուսներից հետո, բոլորին նաև մի հարց է տանջում. ներկայիս վարչախոսմբն ինչողեւ կարողազամ տարակտել մի եր-

կառուցած դրամական գույքը կազմում է 1.5 մլն դրամ՝ կիր, որը միատարր է եւ որի բանկ-չության 98 % հայեր են։ Այսինքն՝ այն Կիլրու, Սիրիա, Լիբիա կամ Վրաստան չեն։ Իսկապես, անհնար է դատկերացնել, որ նույն ազգության ներկայացուցիչները կարող են տարբեր հայացների համար մինյանց այս ասել։ Միշտ իշխել է այն ժամանակները, թե արեւմյան ժեխնութիւնի հայացները Հայաստանում դեմք է որ չաշխատեն։ Սակայն, չփառ ինչպես Հայաստանում ենց այդ ժեխնութիւնները հաջողությամբ գրեթե ինը եւ հասարակությունը զրկվեց անրությունից ու դարսվեց։ Ու դարերի հեռվից Մովսես Խորենացու «Ողբը» կրկին արդիական դարձավ։ Այսօր էլ Հայոց աշխարհը ողբալի վիճակում հայՏնի է, «Վրովկվեց խաղաղությունը, արմատացավ անկարգությունը, իհմնավորվեց սահմությամբ չարակառությունը...»։ Այսօր էլ օդի նման անհրաժեշտ է փոխել արդիականացնել ուսուցումը եւ ժխտա ու ինքնահակառակ ուսուցիչներին։

Կերծավիր, ցուցանոլ, սնակիառ,
դատվանոլ մարդկանց, դատար-
կադորս, դատարկախոս, ծովյլ
գիտնականներին, սովորելու մեջ
ծովյլ, սովորեցնելու մեջ փութա-
ջան, որոնք դեռ չսովորած՝ ամ-
րութանական, սահման, լինձա-



Եկեղիք կողմանության մասին

Ժամությունների, խուսանգրամ-
ների, ֆաշիզմի ու ցեղասպան-
քաղաքականության հիմքերն են:
Դրանով նա փորձառ է հաջորդ-
տալ իր սպառ, ժմանար, հետամնաց
ու վայրենի ժողովրդի բնազրմե-
րին եւ ամրապնդել իր իշխանու-
թյունը: Ակնհայս է, որ հակառա-
կորդը ճախիմալ օգտվում է այն
հանգանանից, որ Հայաստանի
հանրային դիսկուրսը մեծապես
ախտահարված է այժմ եւ վա-
րակված է հանցավոր միամնու-
թյան եւ կարճատես ռոմանիզ-
մի վիրուսով:

Հարկավոր է սրափ զնահատել իրավիճակը եւ անդայման հաշվի առնել, որ աշխարհում շատ ինչ են դեռությունները, որոնց աշխարհագրական դիրքն այլքան որոշչ ու ազդեցիկ լինի, որքան մեր հակառակորդ Ադրբեջանի հայրեկ Թուրքիային է: Մի առիթով այդ երկի նախկին ԱԳ նախարար Սիմեոն Դավությունին ասել է, որ «Թուրքիան Եվրոպական երկիր է, ասիական երկիր է, միջնարեւելյան երկիր է, բալկանյան երկիր է, կովկասյան երկիր է, Աֆրիկայի հարեւանն է, սեւծովյան երկիր է, կասմյան երկիր է»: Այսինքն՝ դեմք չէ անտեսել, որ ծովերի, մայրցանաբների եւ ռեգինների խաչմերուկով գտնվող այս դեռության կարեւորությունը արդեն մի բանի դար գիտակցել ու գիտակցում են զլրալ աշխարհագրական ազդեցության համար դայնարդ բոլոր հիմնական դերակատարները: Բալկաններ, Սեւ ծով, Հարավային Կովկաս, Մերձակոր Արեւելք, Միջերկրական ջրավազան՝ ահա այն գեղողիշիկ ծաղկեփունջը, որը որդես մրցանակ կսանա «թուրքական թաճրին» հեծնողը:

Այսպես, ԱՍՍ-ին եւ ԵՍ-ին Թուրքիան օդի ու ջրի ղետ է անհրաժեշտ Ռուսաստանի դեմ թե՝ արտահին բազմաքառական դեմ դայլարը սրելու, թե՝ հենց Ռուսաստանի ներտում դանարութիւնսական եւ դանիսլամիսական անհանգստության օջախներ ստեղծելու համար։ Թուրքիան նաև Զինաստանի գերազանց ազդեցությունը զարդելու հանգուցային դերակատար է «Մեկ գոտի, մեկ ճանապարհ» մեջանախագծի շրջանակներում որոշու այդ նախագծի միջնային միջանցիք նարգարի։ Թուրքիայի արժեն այնքան մեծ է, որ Արեւուսին իրականում դատարա է բավարարվել կումայիկ լուսամշամիջոցներով եւ ոչ մի հետեւամբ չունեցող հերթադարձ բաղաբական բննադատություններով։ Նրան ներել թե՝ ռուսական S 400 ձեռքբերումը, թե՝ մարդու իրավունքների ուսնահարումները, թե՝ բրդերի դեմ դայլարը, թե՝ Հունաստանի եւ Կիպրոսի

Նկատմամբ բացահայտ ազգես-
տիվ գործողությունները, թե՛
հանրային նվաստացումները:
Ուստամբի եւ Զինաստամի
համար Թուրքիան ՍԵԼ ծովից
մինչեւ Միջին Ասիա ընկած եւ-
րասիական հսկայական տա-
րածքը ցեմենտով եւ Արեմուսի-
ունձգություններից աղահն-
վագրող գործոն է: Թուրքիայի
նախագահի՝ լավ յուրացնելով
իր նախորդ փայլուն դիվանա-
գեսներ Աբրուս Համիդի եւ Մուս-
տֆա Քեմալի դասերը, այս ա-

մենք իրաւալի է դասկերաց-
նում եւ հմտութեն խաղաղով մյուս
դերակատարների տարածայնու-
թյունների վրա եւ դիվանագի-
տության մեջ ճշգրիտ հաճարե-
լով կոչ եւ փափուկ ուժերը՝ մե-
ծացնում է խաղաղույթները թե
Արեմուտիի, թե Արեւելիի հետ հա-
րաբերություններում եւ հիմնա-
կանում ստանում է այն, ինչ
անհրաժեշտ է իրեն: Իսկ նրա
կրսութ եղբայր ու աշխարհաց
աւակեր Ալիեւը անթափոյց
հիացմունքով փորձում է կրկնօ-
րինակել նրան եւ առաջժմ հաջո-
դում է:

Իսկ մենք: Իսկ մենք խոսում ենք ու խոսում, բնադրատում յուրաքանչյուր արտաքերած խոս, ձգտում անդաման միակ ճշճարիս համարել մեր կամ յուրայինի ասածը: Մենք խոսող ժողովուրդ ենք եղել ու մնացել ենք այդպիսին: Նկատել եմ, մերօրյա բաղադրական դերակատարների մեծ մասը լրագրողական դաշտից են, հաևաղես Ազգային ժողովի դաշտամագլուխությունը: Որ մեզանում սովորաբար հաջողություն են վայելում լավ խոսողները, իսկ «գրիծի մարդիկ» կամ անտեսվողն են, կամ՝ հետաղնդպում: Մինչեւ Ե՞ր, մինչեւ ո՞ւ այսպես....: Արդյոյ ժամանակը չէ սրափվելու: Կարծում են՝ դեռ մի բան էլ ուշացել ենք: Իսկապես եկել է գործելու ժամանակը: Թե չէ հիմա բոլորը գրադված են բաղադրականությամբ եւ եթե հանկարծ փորձես որեւէ մեկին ասել, որ բաղադրականությունից չի հասկանում, խիս նեղանում է: Դա նշանակում է, որ բաղադրական ուժեղը դեմք է աղացուցեն, որ հարց լրիտողն իրենք են, ոչ թե երեմն կիսագրագետ եւ որոշակի վճարի դիմաց դասվեր կատարող լրագրությունը:

10-26.04.2021

P.S. Հողվածը դատրաս էր
արդեն, երբ 106 տարի հետո վեր-
ջաղես ԱՍԽ-ի նախագահը
1915-1923թթ. ողբերգական ի-
րադարձությունները կոչեց ի-
րենց անունով՝ Յեղաստանու-
թյուն: Ինչ կարող է դա նշանա-
կել եւ ինչ հետեւամբներ կունե-
նա, դժվար է ասել: Դասակ է մեկ
բան, որ Թուրքիան հասել է բոլ-
լյարելի կարմիր գիծը եւ սա
ադրակ-նախազորւացում է
նրան: Գնահատելի է, որ այս ա/
կարող է զայտաշղիկի դեր կա-
տարել եւ գրնե առժամանակ
կանխել Սյունիքը կորցնելու ի-
րական վտանգը, թ/ հարկավոր է
զգույց լինել մեծերի դիվանա-
գիտական խարդավանմերի որ-
ջաղացույշի մեջ հերթական ան-
գամ չհայտնվելու համար, զ/
կարողանալ օգսվել ստեղծված
ինչ թե առ բարենպաստ մրնո-
լուրից եւ վճռական խյալեր անել
վերջաղես սրափելու եւ այս
ծանր կացությունը հաղթահա-
ժուու հանար:

*) Գրիգոր Զոհրաբյան, համակա-
մես այն դահլից, եթք Շնուրիան
1914 թ.ին մտավ Համաժայռ-
հային 1-ին դատերազմի մեջ,
անընդհատ կրկնում էր «ասոնք
մեզ դիմի կոսորեն»: Այս ճամասին
վկայել են շատեր, առաջին
հերթին՝ Երվանդ Օսյանն իր «Ա-
նիծեալ տարիներ» հոււշագրու-
թան մեջ: Ճ. Կ.

Մշակութային ցեղաստանութեան ազգային և միջազգային հետեւանքները

Մշակոյթի հասկացողութիւնս՝ գէք
ակադեմական մակարդակի վրայ սկ-
սաւ, երբ Յայկազեան համալսարանի
ուսանող էի: Դասացուցակին մէջ նե-
րառուած էին չորս միջ-մշակութային
նիւթերու դասաղահեր: Կուրսանչիւր
դասաղահին մէջ կային միջազգային
մշակոյթի աշրեր բնագաւառներ եւ
զանոնի ընկալելու համար համադա-
սախան նիւթեր: Իսկ մշակութային
արժեկներու գիտակցութիւնս եւ անոնց
կիրակումը սկսաւ, երբ գործիս աշրա-
ծաւորանը տեղափոխուեցաւ Արաբա-
լան ճողի երիւթեր:

Աւելի բան 150 տարեր ազգութիւններ եւ մշակոյթներ դարաննակող այս երկիրները դարձան «մշակութային դրույց»: Դրույց նը, ուր սկսայ սորվիլ, թէ մշակոյթը կ'ընդգրկէ աճրող մարդկային կեամբ նը՝ իր կենցաղով, արուեստով, աղելակերպով, հաւասարութեամբ:

Ուրիշն մշակութային արժեքներուն հետ ունեցած հաղորդակցութիւններու մեջն սկսայ սուվիլ եւ արժեւորել իմ ազգային ճաշակոյթը: Սորվեցայ, թէ մշակութային արժեքներու գիտակցութիւնս ճամբար դիմի հարք ուրիշներուն արժեքներուն գիտակցութիւնը: Այս փոխադարձ եւ երկլողանի յարագերութիւններու եւ հասկացողութիւններու մեջն համեմատչութիւն մըն է, որ կը ստեղծուի ճարդկային և անամփերու ներ:

Ըստերաբաններ ճշակութային տարբերութիւններ համար կը համեմատեն բազմամարդակոյք ունեցող հաւաքականութեան մը իրականութեան հետ: Մշակութային տարբերութիւնները կը սահմանուին, եր կան տարբեր ճշակոյթներ եւ գիտակցութիւնը զանոնի ընդունելու, յարգելու, արժենութելու, բաջալենելու եւ զնահասելու: Մարդ կը սորվի նաև ուրիշներ եւ անոր կեանի փորձեն եւ արժեքներն: Բազմամարդակոյք երեւոյթը կ'օգնէ, որմեսզի ուրիշներ տեսակետը յարգեն եւ ընդունին՝ նոյնիսկ եր այդ տարբեր է: Այս գործընթացը կ'օգնէ, որմեսզի հաւաքականութիւն մը զարգանայ եւ յառաջսահլաց արձանագրէ: Տարբեր ճշակոյթներ եւ հաւաքականութիւններ կ'օգնեն մարդկութեան մտածողութեան զարգացման:

Ահա թէ ինչո՞ւ Արաբական Միացեալ Եմիրութիւնները իհննած է Հանդուժողութեան նախարարութիւնը։ Անոր գլխաւոր նորատակն է Երկրին մտյա ապրոյաւելի բան 150 տարեր ճշակոյթներուն եւ ազգութիւններուն միջեւ հաղորդակցութիւն եւ հանդուժողութիւն ստեղծել, զարգացնել եւ դահլիճանել։ Այսօր այս հանդուժողականութեան բաղաբանութիւնը կարեւոր ազդակ նըն է այս Երկրին յառաջխաղացին եւ բարօրութեան մեջ։

Եթեն մէջ:

190 Երկիր եւ աւելի քան 7 միլիառ
բնակչութիւն կը հաշուէ աշխարհը ներ-
կայիս: Այս դիմի ենթադրէ համաշխար-
հային համակարգին մէջ ստեղծուած
տարբեր ճշակոյթները իրենց հսկայա-
կան տարբերութիւններով եւ այլազա-
նութիւններով: Եթէ դիմի ուզեմն ստեղ-
ծել աշխարհ ճը, ուր բոլոր միասին ենի,
այս դիմի ենթադրէ այլազանութիւնը եւ
տարբերութիւնները յարգել, ընդունիլ եւ
կատարել.

Դամիստան ջարդերէն սկսեալ եւ հաս-
նելով Ասանայի ու 1915-ի Յեղասպա-
նութեան, հայր տուա աւելի բան մէկ ու
կը միշտոն նահատակ, կորսնցուց մէծ
հողաքարած եւ ճշակութային աւան:



Ի՞նչ է կորսունցուց: Արդեօք միայն հա՞յտնի է: Հաղող միջազգային բաղադրակառութիւնը:

Ուժայէլ Լեմգին կը բացատք. «Աշխարհը կը ներկայացուի ճշակութային եւ ճատարական ուժով մը, որուն միջոցաւ ալ ան ստեղծուած է, անոր ճակազմած ազգային միաւորմերու ներդրումովը։ Այս իճաւորվ, ազգի գաղափարը կը հիմնուի, երբ ան կը կառուցուի համագործակցութեան մը վրայով նոյնին այս միաւորմերու ինքնուրյուն եւ ինքնաշխատ ներդրումներու միջոցաւ եւ իրենց աւանդութիւններու, ճշակութային եւ լաւ գարզացած հոգեբանութիւններու մէջէն։ Հետեւաբար, ազգի մը ու անոր ճշակոյթի ոչնչացումը կը ստեղծէ այն իրականութիւնը, որ աշխարհ կը կորսնցն այդ նոյն ոչնչացուած իրականութեան ներդրումը։ Այս հետևողականութեամբ համաշխարհային բաղադրակրթիւններ իրենց յառաջիսաղացը նուածած են, երբ ազգային իւրայատուկ ճշակոյթներու նկատմամբ եղած է յարգամի եւ գնահատամի։ Այս ճշակոյթին եւ անոր համաշխարհային բաղադրակրթութեան բերած նղասը դէք չէ համեմատել ազգային այլ ժեսակի ուժի մը եւ անոր հարստութիւններու հետ։» Լեմգինի տրամաբանութիւնը եւ վերլուծումը յստակ է։ Մարդկային կեանի մէջ ակնյայց են ճշակոյթներու փոխյարակերտութիւնները։ Զիրաւ անբողջացնող եւ զիրաւ շինող գործնթաց մըն է, որ կը լիցքաւորէ համաշխարհային համակարգը իր արժէի գրաւականովը։

Յայր իր սփիլութեան իրականութիւններուն մէջէն փորձեց վերակենդանացնել իր ճշակոյթը։ Յայր կերտեց «փորիկ Յայաստաններ»։ Այս Յայաստաններուն մէջէն հայր կը շարունակէ իր նղասը բերել համաշխարհային ճշակոյթին, նոյմիսկ երբ իր դատմութեան ընթացին ան չարժանացաւ անոր յարգանին եւ գնահատանին։ Ասիկա հայուն աղբելու վզրականութիւնն է, բայց նոյնան նաեւ իր նղասը շարունակել բերել համաշխարհային բաղադրակրթութեան։

Այսօր տակաւին կը շարունակուի ճշակութային ցեղասպանութիւնը։ Պատմական Յայաստանի եւ Կիլիկիոյ մէջ եկեղեցիներ ու կոթողներ կոչնչանան։ Նախիչեւանն մինչեւ Ղարաբաղ-Արցախ հայկականը կը բանդուի եւ կամ կը վերածուի ալղանականի, ուղ-

Տիկամանի: Տակամին կը շարունակուի սրբադութիւնը հայկական վանելու եւ եկեղեցիներու՝ Մակարա վանի եհայ աւետարանական եկեղեցի եկեղեց ցաւմը բռնագրաւուած Կիլրոսի տարածին:

Դաւլացին և պաշտոնական դերէ համեմատվութիւն եւ հանդուժութիւն:

Մշակութային ցեղասպանութիւնը ունի իր ժմշտական ու բացասական անդրադարձություններ՝ ազգային եւ միջազգային ընդունական կեաներուն վրայի Անհրաժեշտ է, որ միջազգային ընտանիքը ցաս աւելի լուրջ եւ ամօսահախնդիր նօտենայ այս հրատադիր հարցին: Զաղագական վարկածներէ եւ հաշուարձությունները պահպան են առաջարկությունների համար:

Կումներէ աս աւելի վեր դէք է դասե
մշակութային ժառանգութիւնը եւ անհ
րաժեք միջոցառումներ որդեգրել դահ
դամելու համար զանոնի:

Սեհմեն Այլ Բիրանդ, թուր լրագրող Եվաղաբական մեկնաբան, 1984 թուի «Միլլիեր» թերթին մէջ կ'ըսէ. «Յեօ շամարել հայկական հարցը: Այդ ու Կիոյրսի խնդրին կը ննանի, ոչ ալ Եգեական կղզիներու խնդրին: Քարցի տեսանելի մասը թերւա փոքր է, բայց անտեսանելի նասը մեծ սառնակոյիք ննան է, որ իր հետ կը բեր ուրիշ աւելի մեծ եւ կարեւոր խնդրիներ: Ասիկա մեծ հարց մըն է, որուն հաշուեցնուցակը շամար կընայ նսի մեր Վրայ»:

«Մեր Վրան» կ'ընդորվէ թուրք, բայց
նաև բոլորը: Թէ ժողովուրի մը ոչնչա-
ցումը դիմի ունենայ իր յետադրձ ե-
ժխական անդրադարձ նոյնինն զայ-
գործադրողին Վրայ: Ժխական անդրա-
դարձ իր կեանին, ճշակոյթին եւ արժա-
նահաւատութեան Վրայ, որովհետեւ ցե-
ղասպանութիւնը իր մարդկային, ընկե-
րային, ճշակութային եւ Պատմական
հետեւանները ունի եւ կը շարունակէ ու-
նենալ ազգային եւ միջազգային լիակ-
ներու եւ ոհսաւումներու նօտը:

Եթէ աշխարհ միհի ածի, զարգանայ
եւ կերտ համերաշխի եւ հանդուրժո՞
կտանի, դարսի յարգել, գիտակցի, ըն-
դունիլ եւ դահել ասրբեր նշակոյթները
Այլաղէս աշխարհ միհի կրէ հետևանի
ներ եւ տառասիսանատուրեհնո:

Այս դարձագլուխ հայուն ճշակութա
յին ցեղասպանութիւնը, որ եթէ հայուն
ի վմաս է, նոյնիւն նաեւ աշխարհին:

Մինչ այդ դամնութիւնը կը շարունա
կէ վկայել, թէ ճշակութային ցեղասպա
նութիւնը ունի իր ազգային եւ միջազգ
առաջնական համար համար:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Q1n1sr

Մայրենի լեզուն՝ «Օտար լեզու».

ՀԱՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻԱՍՏՈՒԹՈՒ

ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՓՈՐՈՉՔԻ

ՀՅ կառավարությունն իր այս տարվա փետրվարի 4-ի որոշմանը հաստատել է հանրակրթության դետական չափորոշչի փոփոխված տարբերակը, որի նախագիծը, «Բարձրագույն կրթության եւ գիտության մասին» նոր օրինագիծի հետ մեկտեղ, հասարակական մեծ անհանգստության ու դժգոհության ալիք էր առաջացրել: Հաստաված չափորոշչը, ինչպես նրա առաջին նախադասությունում նշված է, ելուում է «կարողունակությունների» վրա հիմնված մուտքումից եւ սահմանում է ցանցավարժներին ներկայացվող որակական դասհանջութը՝ ըստ կրթական ասիդանների եւ այլն: Այս «կարողունակություններ» արեւատական կազմությունը, որն ակնհայտութեան հեղինակներից կամ դատախանատութերից մեկին հանգիս չնշված «կոմմետնոցիս» օսար բարի անհաջող եւ, կարծում են, անընդունելի բարգմանությունն է, փաստաթղթի տեսքում ըստ անհրաժեշտության անընդիաց կրկնվելով՝ ականջ է սղոցում: Բայց սա դեռ հնչ է...»

Միջնակարգ կրթության շօջանավարժի ակնկալվող՝ «կարողունակությունների» բաժնի լեզվական գրափառության ենթակետում սելվ սպիտակի վրա գրված է (ուշադրություն). «սովորողները ժիազետում են հայոց լեզվին, գրակոր եւ բանավոր կերպով գրագետ հաղորդակցվում են նայեթնի լեզվով եւ այլ օսար լեզուներով...»: Անկախ այն բանից՝ մեր նայեթնի լեզուն մեր դպրոցականի համար օսար լեզու դարձնող այս սահմանումը որեւէ մեկի կողմից գիտակցարմար (դավադրաբար), թե՛ հանցագործ անփութության դաշտառով է սորդել Հայոց դպրոցի հիմնարար փաստաթիվ մեջ եւ կառավարության կողմից հաստավել որդես նորմատիվ իրավական ակս, սա դատապարտված արտաքող բայլ է, որն անհամադ դեմք է ուղղվի: Զ՞՞ որ այս չափորոշչում արտահայտված նորմերն ու դրույթները, հիմնական դահանջները դարտափիր են լինելու երկրի հանրակրթական բոլոր, այդ թվում առարկայական ծրագրերի, ուսումնական դյանների, դասագրերի եւ ուսումնական գործընթացի բովանդակությանն առնչվող այլ ուսումնական նյութերի համար:

Ուելէ մենք կարող է ասել՝ մինչ որոշման կայացումը, նախագծի բնարկման փուլում ասեի՛, որ ուղղվեր: Ասել եմ, «**Ազգ**» ը վերը նոված երկու նախագծերի վերաբերյալ բազմաթիվ հրադարակումների թվում նույնիսկ երկու անգամ, մենք հենց վերանագրում անդրադարձել է այս կորտագոյն սխալին, այն լավատեսութեն հաճարելով ցավալի վրիժման հետևանք եւ հրավիրել հեղինակների ուսադրությունը: Հավանաբար դա նկատած ու նօած կիխնեն բնարկման նաեւ այլ նաևնակիցներ: Բայց սխալը սխալ էլ մնացել է... ինչդեռ ըստ երեսութին նաեւ անընդունելի հաճարված մի շարք պահանջման մեջ մտնելու համար:

այլ սկզբունքային նորմեր ու դրույթներ:

Նոյն հիմք՝ լեզուն, որն ազգի գիշավոր համականիշը, նրա արժեթային համակարգի սուլոցող արմատն ու հիմնն է, այստեղ կիրառելի է համարվում ընդամենը որդես ուսումնառության եւ հասարակական կյանքին նաև նաև կցության համարիտանի գործիք: Ավանդ, որան անգամ որդես գործիքի բավարար գրափառությանք չեն ժրարարեսել տեղ-տեղ կարծես այստեղից-այնտեղից անփոյք թարգմանված ու չխմբագրված այս կարեւոր փաստաթղթի հեղինակները: Այս առօնով ժամանակին հնչած դիտողություններն ել ինչուն երեւում է՝ հաշվի չեն առնվել, իսկ հիմա դրանց նասին խոսելն արեն հնաս չունի:

ԱՐԵՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

**37-ամյա Արքուր Սարդյանին Եկատերինբուրգում ոմանի գիտեն որ-
դես մարզիկ, ոմանի ոսիկան, շատերը՝ որդես դարող, շատերն է՝
այս բոլորը միասին վեցըզած: Նա
ուսանել է Ռուսաստանի ՆԳՆ Ռւ-
րալի իրավաբանական ինստիտու-
տի ֆրեկան ոսիկանության եւ
հանրային անվաննության ոսի-
կանության մասնագետների դա-
րաստման բաժնում: Արքուրը ծա-
ռայում է Եկատերինբուրգի ոսի-
կանությունում, բայց 18 տարեկա-
նից դարում է գիտերային ակումբ-
ներում: Հարավային դիմագծերով
ու խառնվածով մարզական երի-
տասարդի համար սա ավելին է,
ան սոսկ հոռչին....**

-Արթուր, կարծում եմ, որ կանանց համար «դարող ոսիկանը» գայթակ-ղիչ է թվում, մինչդեռ տղամարդկանց մեծ մասի համար անընդունելի է...»

-Այս, ոյս ոչ միայն թվով է, այլև հենց գայքակողիչ է՝ հաշվի առնելով ոստիկանի իմ կերպարը՝ սեւ ակնոց, սեւ հաճազգես, գեներ, ուսինե մահակ: Արջկմերին, իշխակե, դուք է զայխ գեղեցիկ նարմինը, ուժեղ, խարհզմահիկ անձնավորությունը, որը գիշ նաեւ շարժել ձեռներն ու ոտերը, դարել տարբեր ժամերի դարեր, գումարած եք նա հախուռն կովկասցի է, ավելին հակական ոստիկան է: Դա հատուկ դահ է, այդինիվ իրականում գրեթե չկան եւ դահանջարկ են վայելում: Ինչ վերաբերուած է տղամարդկանց, նրանք ավելի շատ նախանձում են, նրանք եւս կուգեին այդրիսին լինել, բայց չեն կարող իրենց դա քոյլ տալ: Նրանց մեջ ագրեսիան նախնական է, բայց ինձ ճանաչելուց հետո եւ իմանալով, որ ես ի սկզբանե ճարգիկ եմ, ոչ թե սոսկ աղջիկներին իրաղուրել ցանկացող դարող, անուուս, սկսում են հարգել: Նախեւառաջ, իմ խնդիրն է շահել տղամարդկանց հարգանքը, որդեսզի նրանք դիմելով իմ կատարուան՝ օրինակ վերցնեն ինձնից:

-Տարիներ առաջ ես շաբաթը մեկ անգամ ակտիվութեն դարում եի Երեւանի այլեւս գոյություն չունեցող մի գիշերային ակումբում, եւ ինձ քնակ չէր խանգարում ոմանց կարծիքը, որ դա «լուրջ մարդու համար չէ»... Այնուամենայնիվ, ես համոզված եմ, որ դարը միայն մարմնի շարժում չէ, այլեւ լիցքարակում թերառիա, մարտում ցիրում...

-Հանդիճանություններ ինձ էլ երեք չեն անհանգստացել, անի որ ես սիրու եմ այն, ինչ անում եմ: Դղյաք եմ, որ կարող եմ տարբե: Տասմուռ սիր աշրմակ ապ-

Ա Աղրեցանցիները երկու ոտք-
որության են արշավարձ՝ մի լոռ-

Պարող նշիկանը Ուրալից

Surqunqarnejg Urpniř Uurnjuúh hls



Տանում: Որքա՞ն ի՞նչ ես մնում կյան-
ֆում:

-Ես ծագումով հայ եմ, իմ ոգին հայկական է, բայց Ես Ռուսաստանին եմ դարական իմ կյանի բոլոր հնարավորությունների Եւ գիտելիքների հաճար: Այրելով Հայաստանում Ես չեմ կարողանա այլրան զարգանալ, դրսեւրվել գիտերային ակումբների ոլորտում: Իմ դարային ժամանքը կարող է մի փոքր վայրի լինել հայ հանդիսատեսի հաճար, չնայած համոզված եմ, որ դա նրանց դրու կզար: Հայաստանը միշտ ինձ հետ է, Եւ ապագայում Ես կցանկանայի այստեղ զարգացնել իմ սեփական նախագծերն ու զարդարներ:

-Ըստ դաշնական սվայութի, Եկատերինբուրգում այժմ աղրում է 5271 հայ: Սասնակցո՞ւմ ես հաճախիլ կյանքին:

-Առանձնամեխս Աերգրավված չեմ համայնքի կյանքում, իմ դերի կարիքը հատուկ չկա, աղաքայում ճարտարվեսի դրորնց կամ դարային ուղղություններ զարգացնելով, ես, բնականաբար, դրանցում կներգրավեմ հայ համայնքին, որմեսզի իմ ունեցած ողջ գիտելիքներն ու հմտությունները մերոն յուրացնեն... Հայերը բարի են, կանային, կարգաղահ, դաստիարակված, դրու կարոն եթ անկերջ բվարկել այն հասկությունները, որոնք այլ ազգեր չունեն: Դեմեւաբար, այս նոր գիտելիքները, որոնք ես սասցել եմ այստեղ որպես հայ, դեմք է փոխանցվեն մեր երիխաներին:

-Համավարակն ազդել է գիշերային
ակումբների սիրահարների կյանքի
վրա:

-իհարկե: Ակումբները փակվեցին, չեն աշխատում, չեն դարում: Ես դրս եմ զայս երածության ներք վազելու եւ վազելու ընթացքում կարող եմ դարել, դրանից չեմ աճաչում: Ու ես նաեւ ուզում եմ դա փոխանցել երիսաներին. Այն, դուք դեմք է կոփեք իմնենորդ ձեզ, դարսադիր չէ երածությամբ կամ գիտեային ակումբում, կարող եք օգտագործել հորիզոնական ձողեր, մարզադաշիճ: Եթե ցանկանում եք, կարող եք դարզադես դարել ձեր աշխատանի ընթացքում: Վազից հետո ես մարզպում եմ հորիզոնական ձողերի մոտ ու մուտքումների արանիում դարում եմ: Ու կարեւոր չէ, թե ով ինչ կամածի: Ինձ հավանողներն ինձնից օրինակ կվեցնեն, իսկ չհավանողները՝ ժնուր, նեղացած մարդիկ, ժամանակի հետաքամբ է Սիստումանամ...

ավելի ի ուշ... անդառնայի

Ղեկտեմբերի 21-ին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Անդամակցության կողմէն պատճենահանությունը կազմակերպվել է Արևածագ քաղաքում՝ Հայաստանի Հանրապետության առաջարկությամբ:

Պերին է վել... ու անները, չի իմաց թվա- մ: Ազո- ւ գիտա- ն կաց- ադրբե- ց տեղա- շրջամի- ռողը, ո- վայրագությունները:

Գաղտնիք չէ, որ Երկար տարիներ Աղրբ ջանը ջաներ էր գործադրում՝ դիմելու պարտուի ճանապարհներին, որմես Փոլադ Բյուլքովովին դարձն ՅՈՒՆԵՏ ԿՕ-ի գլխավոր քարտուղար: Փառք ու լուս տիկ ազգային ճանապարհայամբ ու արժանապատճեամբ առաջնորդվող ահայերին, որն Աղրբեջանի ախորժական վրա դեռ չորս տարի առաջ բացախ լցուին, բայց չեն կարող հերթել, չե՞ն, որ ախորժակը նորից չի գրգչի: Եթե Աղրբ ջանը թուլ չի սկսե, որ ունետներին ՅՈՒ-

իանձնախմբեր: Առել է, որովհետև առաջնորդվում է միայն ու միայն ի՞ր օսկերով՝ ուրիշներին վճարելու, դատմական ու իրավական փաստեց արհամարիելու օրու:

Ծվալով՝ կարող է մեղադրել նրան. ոչ ոք: Կարդանում է, անում է, բաղախական կամ ունի, դետական ժահն է գերադասում և է կանգնում մեզամից յուրացրած մեզնից գողացած հողատարածներին դասմանշակութային ժառանգությանը կաշառում է, ծախում ու առնում է, շատերի թերանն է խավիարով ու նավթադրուածերով փակում, դրա համար էլ Ալրեթածնի հետ հաշվի են նստում, անգամ վախենում ու խուսափում են այդ երկիր հետ կոնֆիլիք ունենալուց: Կարդանում է, անում է: Մենք, խավիար ու նավթ չունենք բայց դոլար ու եկրն էլ չունենք: Զէի՞ն կարող ներ կողմը գրավել միջազգային կառուցների դատախանառուներին, նրանց հետ «ընկերանալ, բարեկամանալ»՝ հանում ազգային, դետական ժահի: Օ՛, ոչ մենք ընկերանալ ու բարեկամանալ գիտենք միայն հանուն անձնական ժահի Եվ այսքանից հետո, այսքանով հանդերձ ակնկալել, թե աշխարհը միդրւց ներառականութան է:

ԿԱՐԵԼ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Prušuviqtis

Ներկայում աժմարի տարբեր երկներում գրծում են Հայութելական Եկեղեցու տասնյակ թեմեր, որոնց շարում հնագույնն է Շուշը ութիայուրանյա դասմություն ունեցող Ասրդատականի Հայոց թեմը: Մշակութային ահեղի ժառանգություն ունեցող եւ Մայր հայրենիքին սահմանակից այս թեմու բանաստեղծությունները:

Յայության հիմագրաված մարտահրավերների դայնաներում, Եր Արցախի՝ Աղրբեջանի կողմից ռազմակալված սարածներում գոյութենական ստառայիշ է ստեղծվել հայկական ճաշկութիւ բազմաթիվ հուշաքարանների համար, զնահատիշ է հարավային հարեւան եւ բարեկան իրանի հոգատար վերաբերնունը հայոց բազմադրյան կոթողների նկատմամբ:

Այս աշխատանքը կապված է համար առաջին աշխատանքի հետ:

զարգացրել աշխարհին: Իրանում թիստնեական, հատկադիմաց՝ հյալկական սրբավայրերի ամփառքար դահղաճնումը բացառվում է այն բարձր գիտակցությամբ, որն ունի իսլամական Դամրադետությունը կրոնների խաղաղ գոյակցության հարցում: Դինգիտական ամպառքայի ամբողջ համայնքում գործիչներով բարձր է զնահատում ճշակույթը՝ իր բոլոր դրսեւորումներով:

Ասրամատականի թեմի երեք
գոհարները՝ Ս. Թաղեսու առա-
յալի անվանք Կնիված հայոց
հավասփի «մկրտարան»-ը, Ս. Ա.
Ստեփանոս Նախավկայի գողս-
րիկ վանքը, Ծոր-ծորի իմաստ-
սիրական դպրանոցի հրչակա-
վոր եկեղեցին, իրենց անմիջա-
կան տարածում չունենալով
հայ բնակչություն, քայլանդրու-
թյանք դահլիճանկում են, բանի
որ իրանի Մօւկութային ժա-

օսանգության դետական հիմնարկը դրամի համարում է Երևի մշակութային հազվագյուտ գանձերից: Դարկ է նույն, որ հրանում ապրող բոլոր ժողովուրդների համար փոխադարձ հարգանի գլխավոր օրինական իրանի հայանական Յանրաբետության գերազույն հոգեւոր առաջնորդ, այարուահ Ավի Խամբեները է, որը Վասահության Երաւաշին է այրել կրոնմերի ու քաջականության մասին:

մշակույթի միջնորդ է:

Խաչեր՝ մահիկների «ծովում»



հանդուրժելություն երկու կրոն-ների հետեւրդների նկատմամբ։ Ավելին, կրօնական սրբավայրերի՝ «Ասծոն տուն»-ը լինելու գաղափարն ու հանողունքը դարձել է միջկրօնական հարգանքի ցուցանիւն։

2021 թ. հունվարի 14-ին Ար-
տասականի Հայոց թեմի ղա-
մանակութային եւ հոգեւոր
ժառանգության ղահղանու-
թյան նվիրական աշխատան-
ներին է անդրադարձել թեմի ա-
ռաջնորդ **S. Գրիգոր Մար-**
քովոսյան՝ Կոմիտասական

Յիշթեյասը հուսագրական ռադիոկայանի՝ հայազգի հաղորդավարութիւնի Սոսի Սոսացիի հետ ունեցած հարցագրուցում: Ներկայումս, երբ աշխարհը լուս վկան է դարձել հայկական հոււարձանների ոչնչացման թուրք-ադրբեյջանական ծրագրերին, Մըրբազան Հայրը ընդգծում է, որ իրավիճակն ամբողջությամբ տարբե է իրանում, որտեղ դեմական բարձր հիվանավորությամբ ոչ միայն դահղանվում են հայկական հոււարձաններն այնպես՝ ինչպես կան, այլև՝ շինարարական մեծածախս աշխատանքներով վերանորոգվում են:

Ինչ վերաբերում է թեմի հայրակած օքաններում գտնվող հոււարձաններին, աղա դրամի միտք չէ, որ անեղծ են մնում: Մեր օրերում էլ շարունակվում է գանձախույզների մեջ հետաքրքրությունը հնավայրերի հանդեմ, որոնցից շատերը գտնվում են հեռավոր գյուղերում կամ անտառներում, որտեղ ընդհանրապես բնակչություն չկա: Մրգազանի խոսնիվ՝ «Գանձախույզների ձեռքերը համապես ասս օքաններում այլեր են որ-

այս շշամանական ազգ և ազգ՝
ծովմ տաղալելով գերեզմանա-
խարերը կամ փորելով Եկեղեցի-
ների հիմքերը, ուսկի կամ այլ
թանկարժեք իրեր ձեռքբերելու
համար»: Այս դեմքում էլ կրկին
զնահատելի է դետուքյան հսկո-
ղությունը. Զահանգամետա-
րանները, նրանց ենթակա գյու-
ղական խորհուրդներն ու անտա-
ռային դահլյանության հսկող
ուժերը խստորեն դաշտում են
զանձախուզմներին:

Հիրավի, թեմի վարչական տարածում վաղուց ավանդույթ է դարձել Գրիգոր Մքրազանի հովվական այցերը Երեմճի հայաւատ, իսկ այսօր լված բնակավայրեր ու սրբավայրեր: Ավելին, Մքրազանի նախաձեռնությամբ 2017 թվականից սկսած այլևս իրականություն է դարձել Թափրիզի ամենամյա հայագիտական միջազգային գիտաժողովների կազմակերպումը, որոնց նոյաբակն է Վերհանել առաջին հերթին Ասրդաբականի հայոց դաստիքությունն ու մշակույթը:

Թեմի ազգային-եկեղեցական կյանքի վրա որոշակի ազդեցություն է ունեցել հաճավարակը: Այրուհանութեա սահմանափակումների դայնաներում էլ հաճայնը շարունակում է ծավալել իր գործունեությունը: Հիրավի, ստասված էր Խաչվերացի տաղավար տոնի անցկացումը՝ թագիղահայության ուխտավայր Մարալանի Ս. Ասվածածին եկեղեցում 2020 թ. սեպտեմբերի 13-ին, իսկ օրեանոց՝ սեպտեմբերի 26-ին, Սուրբ Գետրա Զորավարի տոնի արթով Գեարդաբաղի եկեղեցու անվանակոչության դատարագի մատուցումը եւ 22-րդ ուժագնացության կազմակերպումը: Այդ օրենին եկեղեցիների՝ ամիսներ շարունակ փակված դռները վերաբացվել են հակասացայի ժողովրդի առջև:

ڱաՏկան՛ւական է, որ Իրանի
հայ համայնքային գործիչների
ու օպերատորների կողմէն առանցքում են
գտնվում, հաՏկաղես՝ Երևանի
տարբեր անկյուններում գտնվող,
Երեմնի հայաւաս, իսկ այսօր
փոփոխաթիվ համայնքները
Ահա թե ինչու Ուրմիայի հայ
համայնքում կարծես ավան-
դույք է դարձել ազգային գոր-
ծիչների այցերի ընթացքում
հայությանը հուզող հարցերի
բնարկումը: Այդուհի հանդի-

Էլ Աներնչանի աղբյուր է դար-
նում որու օսար գրողների հա-
մար: Այդ մասին է վկայում
նախորդ տարվա հոկտեմբերին
գերմանացի անվաճի վիհա-
գիր Եւ հայ ժողովրդի բարե-
կամ Վիլֆրիդ Էկկերսի «Հայ-
կական դարրասը» (Wilfried
Eggers, Das armenische Tor)
վերի հրատարակումը: Վե-
րում գուգահեռ դառումնե-
րով Օերկայացվում է Յեղաս-
տանության թողած հետեւանք-
ները հայության կյանքում, ըստ
հայկական սփյուռքի տեղա-
բաշխման՝ ԱՍՏ-ում, Գերմա-
նիայում, Թուրքիայում եւ Իրա-
նում: Վերի խորագիրը Ասր-
դատականի Հայոց թեմի ազ-
գային առաջնորդարանի
«Շարհաթի Զումուրի» լողո-
սայի վրա բացվող երկարէ
ուրբախան է:

Նտելի է, որ Էկվերսի՝ Թավշրից
առաջին այցի ընթացքում, Դա-
րաւաճը Ս. Ստեփանոս Նա-
խավկայի վանի բակում Տ.
Գրիգոր եղա. Զիքրայանն ան-
ձամբ է առաջարկել նրան Վեր-
գել թավշրիզահայոթյան առօ-
րյայի մասին: Էկվերսը, որի վե-
րաբեր այնքան փնտրված են եւ
մեծ ժղավանակով են լուս տես-
նում Գերմանիայում, ընդառա-
ջել է Գրիգոր Մըրազանի փա-
խագին:

Կարելի է ասել, որ Գրիգոր Մազմանի ազգանվեր գործունեության զնահատականն է վեցերու Մեծի Տաճար Կիլիկին Արամ Ա կարողիկոսի կողմանով «Արքության» Տիտղոսի շնորհումը:

Այսինքն, Արդարականի
Հայոց թեմն իր կառուցներով ու
փոքրաբիկ հաճայնով, իրանա-
կան տեսության հովանու ներ-
fn, այսօր էլ, ոժվարին դայնան-
ներում, Կերտում է իր դատու-

ՄԵԾ Եղեռնի մասին հոդված «Էլ պահ»-ում



Ապրիլի 24-ին հստանիայի կենտրոնական «Եղանակ» թերթում հրատարակվել է հայագի հստանացի հետազոտող Խվան Գաստանյագայի «Վերականգնել Կոմիտաս Վարդապետի ձայնը. մեծ երաժշտի լրությունը ներկայացնում է հստանիայի կառավարության լրությունը Դայոց ցեղաստանության առջեւ» խորագրով հոդվածը: Գաստանյագան Կոմիտասին վերաբերող փաստաթուր է հայտնաբերել հստանիայի ազգային արխիվում (այս մասին «Ազգն» անդրադարձել է 2020 թվականի մարտի 6-ի համարում): Դրամի դիվանագիտական նամակներ են, որոնցում տեղեկություններ կան Դայոց ցեղաստանության վերաբերյալ եւ այն մասին, որ Կ.Պոլսում հստանացի դիվանագետները փորձել են փրկել Կոմիտասի կյանքը, դիմումներ են հետև հստանիայի բագավոր Ալֆոնս XIII-ին՝ խնդրելով միջամտություն ցուցաբերելու այդ հարցում:

Զանի որ կսպանիան դաշտնալես չի ճանաչել Յայոց ցեղասպանությունը, Իվան Գաստանյագան լիհուուս է, որ «այս փաստաթղթերը կարող են փոխել կսպանիայի կառավարության եւ բաղաբական գործիչների կարծիքը, եւ Արանի որդես բարոյականության եւ ժողովրդավարության դրսեւորում կարող են ճանաչել Ցեղասպանիան է»:

